

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

חודש אלול

תקיעת שופר – שאלת הקיום

מה ההבדל בין מצוות התשובה עליה אנו מצווים כל השנה לתשובה של חודש אלול וימים נוראים? מהו הקושי הגדול של החיים, וכיצד תקיעת שופר עוזרת לנו להתמודד איתו?

אנו נמצאים כעת בחודש אלול, מתכוננים לקראת ראש השנה ויום כיפור. ימים אלו ידועים בכללותם כימי סליחה ומחילה, ימים של פיוס בין הקב"ה לבין עם ישראל. בימים אלו אנו עושים חשבון נפש כדי שנשוב אל ה' בכל ליבנו.

כאשר אנו עושים חשבון נפש על מערכת היחסים השוררת ביננו לבין ה', מתעוררת אצלנו שאלה מתבקשת. מדוע דווקא עכשיו אנו נזכרים לעשות תשובה על העוונות החטאים והפשעים, הרי אם פגענו בה' עלינו לעשות תשובה מיד כאשר חטאנו לו, ואם לא פגענו בה' על מה אנו חוזרים בתשובה כעת?

שאלה זו מלמדת אותנו שישנם שני סוגי תשובה. תשובה אחת אנו עושים על עוונות, תשובה שאינה תלויה בזמן מסוים, אלא מיד כאשר אנו חוטאים – עלינו לשוב בתשובה. אך בחודש אלול בכלל ובראש השנה בפרט, אנו עושים תשובה מסוג אחר. תשובה זו אינה באה על עוונות אלא על מה שגורם את העוונות, על עצם התפיסה שלנו את עצמנו כנפרדים. את התשובה הזו אנו עושים דווקא בזמן מסוים, בזמן שבו ה' אומר לנו שעלינו לחזור בתשובה. לולי הציווי של ה' לא היינו מסוגלים לחזור בתשובה, היינו נשארים כבולים בתוך תפיסתנו את עצמנו כנפרדים.

עלינו לשוב ל'תפיסתו' של ה', לשים לב שהוא זה בורא אותנו, רוצה אותנו ומחיה אותנו כל רגע.

שאלת הקיום

כדי שנוכל להעמיק בתשובה זו, נתבונן מעט בקשיים הנולדים מתפיסת עולמנו המוטעית. כל הברואים בעולמנו, הדומם הצומח ואף בעלי החיים, אינם מודעים לקיומם ולכן הם מקבלים אותו כמובן מאליו. האדם לעומתם מודע לקיומו ולהיותו נברא, אך אינו מודע לבורא שברא אותו. מודעות זו מייצרת אצל האדם תחושה שהוא קיים מצד עצמו ללא מישהו שרוצה בו ובקיום שלו. אדם שאינו מרגיש שיש מישהו שרוצה בקיום שלו, חש שאין סיבה אמיתית לחיים שלו, כך הוא מגיע בקלות לחוסר משמעות לחיים, לחוסר חשק לחיות ומשם לכל הצרות כולם.

בדרך כלל בגלל שאנו מרגישים שהשאלה על עצם הקיום שלנו לא תוביל אותנו למקומות טובים, אנו נמנעים מלעסוק בה. אנו מעדיפים להדחיק את השאלה למה באנו לעולם, כך אנו נרגיש יציבים ובטוחים ולא נאבד את החשק לחיות. בתוך תוכנו שאלה זו עדיין מנקרת, ולפעמים היא מתפרצת ומעלה על ליבנו הרבה עצבות ודכדוך.

יום תרועה יהיה לכם

בראש השנה - ביום בו נברא האדם - הקב"ה מזמין אותנו לצעוק בקולי קולות את השאלה הכי פנימית לנו, מדוע באנו לעולם? בראש השנה על ידי תקיעת שופר, ה' נותן לנו את היכולת לשאול את שאלת הקיום מבלי להיפגע.

כאשר אנו שואלים את שאלת הקיום בלי שה' מזמין אותנו לשאול אותה, אנו מאבדים את הטעם לחיים. אך כאשר אנו שואלים אותה בראש השנה, אנו מקבלים את החיים במתנה. כאשר ה' הוא זה שמצווה אותנו לשאול את שאלת הקיום, אנו מרגישים שמעבר לשאלה העמוקה מסתתרת תשובתו הברורה של הקב"ה, הוא זה שרוצה את קיומנו. ה' בורא את העולם כל רגע מחדש, והוא מסתכל עלינו כאל חלק ממנו. הוא אינו רואה את המציאות בעומדת בפני עצמה, כל קיומה אינו נובע אלא מרצונו בה. כאשר אנו חשים את רצונו של ה' בנו, אנו מרגישים שיש סיבה אמיתית לחיים שלנו.

על ידי תקיעת שופר, על ידי הצעקה הפנימית על עצם הקיום שלנו, אנו חוזרים בתשובה מהמחשבה שאנו חיים מצד עצמנו, אל המחשבה שכל קיומנו נובע מרצונו של ה' בנו. תשובה זו היא שנותנת לנו את הכח לחיות, על ידה אנו יכולים לקבל חיות לעוד שנה שלימה. שנה של שמחה וברכה, מתוך תחושה שאנו אהובים ורצויים לפני המקום.

קראוהו בהיותו קרוב

במאמרים לחודש אלול תשרי, מתאר אדמו"ר הזקן את שלבי ההתקרבות שלנו לה' כתיאור של מלך הבא לעיר כדי למלוך עליה. בחודש אלול הוא עובר בשדה, בראש השנה הוא נכנס לארמון והוא מכניס אותנו יחד איתו. ביום כיפור אנו עוברים לקשר של פנים בפנים, כך במשך כל חודש תשרי מתגלה אהבתו אלינו יותר ויותר. באותו משל אומר אדמו"ר הזקן, שבאשר אנו נכנסים עם המלך לתוך הארמון הוא מסב את פניו מאיתנו. הסבת פניו של המלך מאיתנו גורמת לנו לצעוק בקול גדול.

את משל זה אנו יכולים לדמות לילד שאיבד לפתע את הוריו. בתחילה כאשר הילד אינו יודע איפה הוריו הוא עומד באמצע הרחוב חסר אונים ואובד עצות. ברגעים אלו עומד הילד בשקט ברחוב, אינו יודע מה לעשות עם עצמו. ברגע הבא כאשר הוא פוגש בהוריו, הוא פורץ בבכי חסר מעצורים.

כל השנה אנו דומים לילד שאיבד את הוריו, איננו יודעים מי רוצה בנו ובחיים שלנו ואיננו מעיזים לשאול מדוע באנו לעולם. בראש השנה כשה' מצווה אותנו לשאול על עצם הקיום שלנו, אנו צועקים בקול גדול שיגלה את רצונו בנו.

במשך כל השנה בעוד אנו רחוקים מה', אנו מדחיקים את הצורך הגדול שלנו במישהו שרוצה אותנו. בראש השנה ה' מצווה אותנו לתקוע בשופר, הוא אומר לנו שהוא קרוב ואם נצעק הוא ישמע. כאשר אנו מרגישים קרובים לקב"ה, אנו מגלים לפתע עד כמה נוכחותו הייתה חסרה לנו. כאשר חיסרון זה מתגלה, אנו צועקים עליו בקול גדול, מצפים ומייחלים שה' יבוא ויגלה לנו את רצונו בנו. ללא הציווי של ה' על תקיעת שופר, לא היינו יכולים להרגיש שהוא קרוב, כך שלא היינו מרגישים בחסרונו וממילא אהבתו לא הייתה מתגלה לנו.

לפי הסבר זה, מצוות תקיעת שופר מכילה בתוכה דבר והיפוכו. כאשר ה' מצווה את המצווה הוא אומר לנו שהוא קרוב ומקשיב. קירוב זה נותן לנו לשים לב עד כמה אנו רחוקים מה', כך הוא גורם לנו לקיים את ציווי ה' ולצעוק ממעמקי לבבנו. צעקה זו נותנת לנו לחוש קרבה גדולה עוד יותר לה', כאשר אנו חשים את רצונו בנו.

שבת שלום

בית המדרש עוד יוסף חי

